

पावसाळा कालावधीत कोळकेवाडी धरणातून येणाऱ्या अवजलाच्या पाण्यामुळे चिपळूण शहरास पूराची वाढणारी दाहकता कमी करण्याच्या दृष्टीकोनातून पावसाळा कालावधीत धरणातील पाणी सोडण्याचे नियोजन करण्यासंदर्भातील स्थापित श्री. मोडक समितीच्या शिफारशीच्या स्वीकृतीबाबत

महाराष्ट्र शासन
जलसंपदा विभाग,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
शासन निर्णय क्रमांक:- बैठक २०२१/प्र.क्र. ४७५/२०२१/ सि.व्य.(म),
दिनांक :- ०१ ऑक्टोबर, २०२५.

वाचा :- शासन निर्णय, जलसंपदा विभाग, क्रमांक :- बैठक २०२१/ प्र.क्र. (४७५/२०२१)/ सि.व्य.(म),
दिनांक २०.०५.२०२२.

प्रस्तावना :

चिपळूण व महाड शहरातील पूर परिस्थिती संबंधात उपाययोजना करण्याबाबत तत्कालिन मा. उपमुख्यमंत्री महोदयांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक १५.१२.२०२१ रोजी बैठक पार पडली. सदर बैठकीमध्ये पावसाळा कालावधीत कोळकेवाडी धरणातून येणाऱ्या अवजलाच्या पाण्यामुळे चिपळूण शहरास पूराची दाहकता वाढते असे चिपळूण बचाव समिती सदस्य यांनी नमूद केले आहे. याबाबत वस्तुस्थितीचा अभ्यास करून उपाययोजना सुचविण्याकरीता निवृत्त मुख्य अभियंता, श्री. डी.एन.मोडक यांच्या अध्यक्षतेखाली अभ्यास गटाची स्थापना करण्याचे निर्देश तत्कालिन मा. उपमुख्यमंत्री महोदय यांनी दिले होते. सदर निर्देशाच्या अनुषंगाने शासन निर्णय, दिनांक २०.०५.२०२२ अन्वये एका अभ्यास गटाची स्थापना करण्यात आली होती. सदर अभ्यासगटाने आपला अंतिम अहवाल शासनास सादर केला आहे.

या अभ्यास गटाने एकूण १७ शिफारशी केल्या आहेत. सदर अभ्यास गटाने केलेल्या शिफारशीच्या स्विकृतीबाबतची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यावर शासनाने पुढीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय :-

पावसाळा कालावधीत कोळकेवाडी धरणातून येणाऱ्या अवजलाच्या पाण्यामुळे चिपळूण शहरास पूराची वाढणारी दाहकता कमी करण्याच्या दृष्टीकोनातून पावसाळा कालावधीत धरणातील पाणी सोडण्याचे नियोजन करण्यासंदर्भातील उपाययोजना सुचविण्याकरीता संदर्भित शासन निर्णयानुसार स्थापन केलेल्या अभ्यास गटाने शासनास सादर केलेल्या अभ्यास अहवालातील शिफारशी स्विकाराव्या

किंवा कसे, याबाबत शासनाने निर्णय घेतला असून त्याचा तपशील सोबतच्या विवरणपत्र“अ” मध्ये दर्शविण्यात आला आहे.

हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आला आहे. त्यांचा संगणक संकेतांक २०२५१००११५५१५९४६२७ असा असून तो डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून निर्गमित करण्यात आला आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(न. गौ. बसेर)

सहपत्र :- विवरणपत्र अ

उप सचिव (सि.व्य.), महाराष्ट्र शासन

प्रत :-

- १) मा. राज्यपाल यांचे अपर मुख्य सचिव, मलबार हिल, मुंबई.
- २) मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) मा. उपमुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) मा. उपमुख्यमंत्री (नगरविकास व सार्वजनिक बांधकाम विभाग)
- ५) मा. मंत्री जलसंपदा (गोदावरी व खोरे पाटबंधारे विकास महामंडळ) यांचे स्वीय सहाय्य मंत्रालय, मुंबई.
- ६) मा. मंत्री जलसंपदा (विदर्भ व कोकण पाटबंधारे विकास महामंडळ) यांचे स्वीय सहाय्य मंत्रालय, मुंबई.
- ७) मा.अध्यक्ष/उपाध्यक्ष, विधानसभा, विधानभवन, मुंबई
- ८) मा.सभापती/उपसभापती, विधानपरिषद, विधानभवन, मुंबई
- ९) मा.विरोधी पक्षनेते, विधानसभा, मुंबई यांचे कार्यालय, विधानभवन, मुंबई
- १०) मा.विरोधी पक्षनेते, विधानपरिषद, मुंबई यांचे कार्यालय, विधानभवन, मुंबई
- ११) मा. मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- १२) अपर मुख्य सचिव (जलसंपदा) यांचे स्वीय सहाय्यक, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १३) सचिव (लाक्षेवि) यांचे स्वीय सहाय्यक, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १४) महालेखापाल-१ (लेखा वअनुज्ञेयता/लेखापरीक्षा), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
- १५) महालेखापाल-२ (लेखा वअनुज्ञेयता/लेखापरीक्षा), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर,
- १६) सर्व कार्यकारी संचालक, पाटबंधारे विकास महामंडळ, जलसंपदा विभाग,
- १७) सर्व मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग,
- १८) आंतरवित्त सल्लागार व सहसचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १९) सर्व अधीक्षक अभियंता, जलसंपदा विभाग,
- २०) सर्व कार्यकारी अभियंता, जलसंपदा विभाग,
- २१) सि.व्य. (महसूल) कार्यासन संग्रहार्थ.

शासन निर्णय, जलसंपदा विभाग, क्रमांक:- बैठक २०२१/ प्र.क्र. (४७५/२०२१)/ सि.व्य.(म), दिनांक :-०१ ऑक्टोबर, २०२५ सोबतचे सहपत्र.

पावसाळा कालावधीत कोळकेवाडी धरणातून सोडण्यात येणाऱ्या अवजलाच्या पाण्यामुळे चिपळूण शहरास पूराची वाढणारी दाहकता कमी करण्याच्या दृष्टीकोनातून पावसाळा कालावधीत धरणातील पाणी सोडण्याचे नियोजन करण्यासंदर्भातील स्थापित श्री. मोडक समितीच्या शिफारशीबाबत.

विवरण पत्र “अ”

अ.क्र.	शिफारस	स्विकृत / अस्विकृत / अंशतः स्विकृत	शिफारशीबाबत शासनाचे अभिप्राय	संबंधित विभाग/ यंत्रणा
(अ) कोळकेवाडी धरण सुधारित Standard Operating Procedure (SOP)				
i.	पावसाळ्यात कोळकेवाडी धरणाच्या पाणलोट क्षेत्रातून येणाऱ्या आवके मुळे पूर नियंत्रणासाठी वीज निर्मिती करून अवजल सोडणे अपरिहार्य असते. परंतु वाशिष्ठी नदी इशारा पाणी पातळीने किंवा त्यावरून वहात असेल व त्याचवेळी पावसाचे प्रमाण १५० ते २०० मीमी. असेल तर किमान ओहोटीच्या काळात पूर विसर्गाचे परिचलन केल्यास काही अंशी चिपळूण रहिवाश्यांना दिलासा मिळू शकेल. तसेच अशा पूर कालावधीत कोयना टप्पा-१/२ व ४ ची वीज निर्मिती बंद ठेवून अधिकचा कोयना अवजल विसर्ग कोळकेवाडीमध्ये न घेणे उचित ठरेल.	अंशतः स्विकृत	पावसाळ्यात कोळकेवाडी धरणाच्या पाणलोट क्षेत्रातून येणाऱ्या आवके मुळे पूर नियंत्रणासाठी वीज निर्मिती करून अवजल सोडणे अपरिहार्य असते. वाशिष्ठी नदी इशारा पाणी पातळीने किंवा त्यावरून वहात असेल त्यावेळी पावसाचे प्रमाण कितीही असले तरी अशावेळी कोयना टप्पा-१,२ व ४ ची वीज निर्मिती बंद ठेवण्यात यावी. अशावेळी कोळकेवाडी धरणात येणाऱ्या येव्याच्या अनुषंगाने आवश्यक पूर विसर्ग करण्याकरीता कोयना टप्पा ३ च्या जनित्रांमार्फत विजनिर्मिती करून व आवश्यक असल्यास धरणाच्या सांडव्यावरून शक्यतो ओहोटीच्या वेळी पाणी सोडण्यात यावे.	जलसंपदा विभाग/ उर्जा विभाग/ महाराष्ट्र राज्य विद्युत पारेषण मंडळ
ii.	अशावेळी कोळकेवाडी जलाशयाची पातळी पूर्ण संचय पातळीला असल्यास पूर परिचलन करताना भरतीच्या कालावधीत शक्यतो १ किंवा २ जनित्रांद्वारेच वीज निर्मिती करून विसर्ग २९०० ते ५४०० क्युसेक्सच्या मर्यादेत ठेवणे इष्ट राहील.	अंशतः स्विकृत	कोळकेवाडी जलाशयाची पातळी पूर्ण संचय पातळीला असल्यास पूर परिचलन करताना भरतीच्या कालावधीत शक्यतो १ किंवा २ जनित्रांद्वारेच वीज निर्मिती करून विसर्ग २९०० ते ५४०० क्युसेक्सच्या मर्यादेत ठेवण्यात यावे. मात्र कोळकेवाडी धरणात येणारा येवा ५४०० क्युसेक्स पेक्षा जास्त असल्यास ३ किंवा ४ जनित्रांद्वारे सुध्दा विजनिर्मिती करून किंवा गरजेनुसार सांडव्यावरून अतिरिक्त पूर पाण्याचा विसर्ग करणे आवश्यक राहील.	जलसंपदा विभाग/ उर्जा विभाग/ महाराष्ट्र राज्य विद्युत पारेषण मंडळ
iii.	भविष्यात अवजल कालव्यात भूस्खलनामुळे राडारोडा पडून काही कारणामुळे अवजल कालवा बंद झाला किंवा अवजल बोगद्याच्या मुखाशी भूस्खलनामुळे राडारोडा सातून वीजगृहे बंद करण्याची वेळ आली, तर कोळकेवाडी धरणाच्या पाणलोटालातून येणारे पाणी अवजल कालव्यातून सोडता येणार नाही, आणि पर्यायाने ते सांडव्यावरून सोडावेच लागेल. यासाठी सांडव्याची द्वारे नेहमी दुरुस्त आणि सुस्थितीत ठेवणे गरजेचे	अंशतः स्विकृत	धरण तपासणीबाबत शासन निर्णय, दिनांक २३.०८.१९८८ नुसार मान्सून पूर्व व मान्सून पश्चात धरणाच्या द्वारांचे निरीक्षण करून ती सुस्थितीत आहेत किंवा कसे याची तपासणी करणे व त्याअनुषंगाने आवश्यक दुरुस्त्या करून ती सुस्थितीत ठेवणे हा जलसंपदा विभागाच्या नियमित कामकाजाचा भाग असून ते नियमितपणे पार पाडले जाते.	जलसंपदा विभाग / मध्यवर्ती संकल्पचित्र संघटना, नाशिक

अ.क्र.	शिफारस	स्विकृत / अस्विकृत / अंशतः स्विकृत	शिफारशीबाबत शासनाचे अभिप्राय	संबंधित विभाग/ यंत्रणा
	आहे. तसेच सांडव्याच्या दारांमागे स्टॉपलॉग गेटची तरतूद करणे आवश्यक आहे.		<p>समितीने त्यांच्या अहवालातील पृ. ३९ वरील मुद्दा क्र. (iv) मध्ये असे नमूद केले आहे की, “आजपर्यंतच्या अनेक वर्षांच्या अनुभवावरून असे दिसते की, तिसऱ्या टप्प्याची तीन ते चार जनित्रे चालवून ८७०० ते ११६०० क्युसेक्स विसर्ग सोडला तरीसुद्धा कोळकेवाडी धरणामागच्या पाणलोटालातून येणाऱ्या पाण्याचा प्रवाह नियंत्रित करता येतो”.</p> <p>त्यामुळे कोळकेवाडी धरणाच्या सांडव्यांची द्वारे परिचालन करण्याची शक्यता फारच कमी आहे. त्यामुळे स्टॉपलॉग गेटची तरतूद करण्यात यावी किंवा कसे, तसेच जर करावयाची असल्यास क्षेत्रीय परिस्थितीनुसार तशी तरतूद करणे शक्य आहे किंवा कसे, तसेच याबाबतची तांत्रिक व आर्थिक व्यवहार्यता मुख्य अभियंता, मध्यवर्ती संकल्पचित्र संघटना, नाशिक यांच्या मदतीने तपासून स्वतंत्रपणे निर्णय घेण्यात यावा. तसेच तिसऱ्या टप्प्याच्या अवजल बोगद्याच्या मुखाशी किंवा अवजल कालव्यात भूस्खलनामुळे अथवा इतर कोणत्याही कारणांमुळे राडारोडा साठणार नाही याबाबत क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांनी नेहमी सतर्क रहावे व त्यासाठी आवश्यक उपाययोजना तात्काळ कराव्यात. दुदैवाने जर असा राडारोडा त्याठिकाणी येऊन साचला, तर तो जलदगतीने निष्कासीत करण्यात यावा.</p>	
iv.	कोळकेवाडी धरणाच्या सांडव्याची महत्तम विसर्ग क्षमता ३८१४६ क्युसेक्स आहे. मात्र आजपर्यंतच्या अनेक वर्षांच्या अनुभवावरून असे दिसते की, तिसऱ्या टप्प्याची तीन ते चार जनित्रे चालवून ८७०० ते ११६०० क्युसेक्स विसर्ग सोडला तरीसुद्धा कोळकेवाडी धरणामागच्या पाणलोटालातून येणाऱ्या पाण्याचा प्रवाह नियंत्रित करता येतो. म्हणजेच जर अवजल कालव्यातून पाणी सोडणे अशक्य झाले तर साधारण १२००० क्युसेक्स एवढे पाणी सांडव्यावरून सोडल्यास पुरेसे होईल.	अंशतः स्विकृत	कोळकेवाडी धरणामध्ये येणारा पाण्याचा येवा विज निर्मीती करून अवजल कालव्यातून सोडणे अशक्य झाल्यास १२००० क्युसेक्स एवढे पाणी सांडव्यावरून सोडण्याची मर्यादा ठेवण्याऐवजी जेवढे पाणी कोळकेवाडी धरणाच्या सुरक्षिततेच्या दृष्टीने सांडव्यावरून सोडणे आवश्यक असेल तेवढ्या पाण्याचा विसर्ग सांडव्यावरून करण्यात यावा.	जलसंपदा विभाग
v.	भविष्यात हा विसर्ग १२००० क्युसेक्स पेक्षा वाढवून आणखी एकदा	अस्विकृत	समितीने १०५०० क्युसेक्स विसर्ग सोडून बोलादवाडी नाल्याच्या	जलसंपदा विभाग

अ.क्र.	शिफारस	स्विकृत / अस्विकृत / अंशतः स्विकृत	शिफारशीबाबत शासनाचे अभिप्राय	संबंधित विभाग/ यंत्रणा
	चाचणी घेऊन प्रवाहात कोणती अतिक्रमणे नाहीत ना याची तपासणी करावी आणि तसे अतिक्रमण असल्यास ते हटवून बोलादवादी नाल्याचा मार्ग १२००० क्युसेक्स सुरक्षितपणे वाहू शकेल अशा स्थितीत ठेवावा.		विसर्ग क्षमतेच्या चाचणी दरम्यान केलेल्या निरीक्षणानुसार, सांडव्यावरून “सोडलेल्या १०००० क्युसेक्स विसर्गामुळे कोणताही भाग बाधित झाल्याचे दिसून आले नाही, तसेच कोणतेही नुकसान झाल्याचे प्रथम दर्शनी दिसून आले नाही. याचाच अर्थ बोलादवादी नाला १०००० ते १२००० क्युसेक्स विसर्गासाठी सक्षम आहे” असे निरीक्षण समितीने चाचणीअंती अहवालात पृ. २८ वरील तक्ता-२ खाली नोंदविले आहे. त्यामुळे सदर १२००० क्युसेक्यपेक्षा जास्त विसर्ग सोडून पुन्हा चाचणी घेण्याची सद्यःस्थितीत आवश्यकता नाही. मात्र प्रवाहातील अडथळे / अतिक्रमणे काढून बोलादवादी नाल्यामधून पाणी प्रवाह सुरळीत राहील याची काळजी घ्यावी.	
(आ) कोळकेवाडी पूर परिचलनाबाबत अन्य शिफारशी - आपत्कालीन परिस्थितीत काळकेवाडी धरणाच्या सांडव्यावरून १२००० क्युसेक्स पेक्षा जास्त पाणी सोडण्याची वेळ आली तर कोळकेवाडी धरणामागे येणारा पाणलोटाला येवा नियंत्रित रहावा म्हणून खालील तजवीज करणे गरजेचे आहे.				
i)	कोळकेवाडी जलाशयाकडे वाशिष्ठी डायव्हर्शन विअर मधून पाणी वळवण्यात येते. हे पाणी अशा वेळी बंद करणे गरजेचे आहे. आणि यासाठी वाशिष्ठी डायव्हर्शन विअरची सर्व द्वारे सुस्थितीत ठेवून वाशिष्ठी नदीचा खालील प्रवाह गाळमुक्त करून त्याची वहन क्षमता प्रस्थापित करणे गरजेचे आहे. तसेच वाशिष्ठी डायव्हर्शन विअरपासून सरप्लसिंग अरेंजमेंट मार्फत कोळकेवाडी धरणाकडे पाणी नेण्यासाठी जो बोगदा आहे त्या बोगद्याच्या बंधाऱ्याकडील मुखावर तात्पुरत्या स्वरूपात झडपा बसवण्याची सोय आहे. याठिकाणी कायमस्वरूपी आणि सुलभतेने काढता घालता येईल अशा अद्ययावत द्वाराची रचना करणे आवश्यक आहे.	अंशतः स्विकृत	या शिफारशीत नमूद केलेल्या ठिकाणी अद्ययावत द्वारांच्या रचनेबाबत क्षेत्रिय परिस्थितीनुसार स्वतंत्र पाहणी करून तशी तरतूद करणे शक्य आहे किंवा कसे, तसेच त्याबाबतची तांत्रिक व आर्थिक व्यवहार्यता मुख्य अभियंता, मध्यवर्ती संकल्पचित्र संघटना, नाशिक यांच्या मदतीने तपासून स्वतंत्रपणे निर्णय घेण्यात यावा. धरण तपासणीबाबत शासन निर्णय, दिनांक २३.०८.१९८८ नुसार मान्सून पूर्व व मान्सून पश्चात धरणाच्या द्वारांचे निरीक्षण करून ती सुस्थितीत आहेत किंवा कसे याची तपासणी करणे व त्याअनुषंगाने आवश्यक दुरुस्त्या करून ती सुस्थितीत ठेवणे हा जलसंपदा विभागाच्या नियमित कामकाजाचा भाग असून ते नियमितपणे करण्यात यावे. वाशिष्ठी नदीतील चिपळूण शहराजवळील गाळ काढण्याच्या कामास प्रशासकीय मान्यता प्रदान केली असून त्याअनुषंगाने कार्यवाही क्षेत्रिय	जलसंपदा विभाग/ मध्यवर्ती संकल्पचित्र संघटना, नाशिक

अ.क्र.	शिफारस	स्विकृत / अस्विकृत / अंशतः स्विकृत	शिफारशीबाबत शासनाचे अभिप्राय	संबंधित विभाग/ यंत्रणा
			स्तरावर सुरु आहे. त्याचप्रमाणे वाशिष्ठी डायवर्जन वियरच्या पायथ्यापासून वाशिष्ठी नदीतील गाळ निष्कासीत करण्यात यावा.	
ii)	तसेच मान्सून उपादान वियरच्या बाजूला देखील अशाच प्रकारची नियंत्रणाची दारे बसवून ते पाणी थेट वैतरणी नदीत जाईल आणि थोडे देखील पाणी कोळकेवाडी धरणाकडे येणार नाही अशी असून ती सुस्थितीत ठेवणेत यावी.	स्विकृत	धरण तपासणीबाबत शासन निर्णय, दिनांक २३.०८.१९८८ नुसार मान्सून पूर्व व मान्सून पश्चात धरणाच्या द्वारांचे निरीक्षण करून ती सुस्थितीत आहेत किंवा कसे याची तपासणी करणे व त्याअनुषंगाने आवश्यक दुरुस्त्या करून ती सुस्थितीत ठेवणे हा जलसंपदा विभागाच्या नियमित कामकाजाचा भाग असून ते नियमितपणे करण्यात यावे.	जलसंपदा विभाग
iii)	कोयना टप्पा १/२ चे पाणी पूर्वी थेट वैतरणी नदीमध्ये सोडण्यात येत होते. त्यानंतर ते वळवून बोगद्याद्वारे कोळकेवाडी धरणाकडे आणण्यात आले. यासाठी पूर्वी ज्या ठिकाणी वैतरणी नदीत पाणी सोडण्याचे मुख होते तेथे द्वारे बसवून ते मुख बंद करण्यात आले आहे. आपत्तीच्या वेळी जर पहिल्या दुसऱ्या टप्प्याचे कोळकेवाडी धरणाकडे जाणारे पाणी थेट वैतरणीत सोडण्याची आवश्यकता भासली, तर ही द्वारे उघडून पाणी थेट वैतरणी नदीत सोडण्याची यंत्रणा सुस्थितीत आणणे आवश्यक आहे.	स्विकृत	कोयना टप्पा १ व २ चे पाणी आपत्कालिन परिस्थितीत कोळकेवाडी धरणाकडे बोगद्याद्वारे सोडण्या ऐवजी पूर्वी ज्या ठिकाणी वैतरणी नदीत पाणी सोडण्यात येत होते त्या ठिकाणच्या मुखसमोरची द्वारे उघडून पाणी थेट वैतरणी नदीत सोडण्याची यंत्रणा सुस्थितीत आणण्याबाबत आवश्यक कार्यवाही करण्यात यावी.	जलसंपदा विभाग
(इ) भविष्यात पुरपरिस्थितीवर कायमस्वरूपी मात करणेसाठी अन्य दिर्घकालीन उपाययोजनाबाबत शिफारशी :-				
i)	नद्या आणि उपनद्यातील गाळ काढून नद्या नाले मुळ स्थितीत आणून पूर्वप्रवाहित करणे.	स्विकृत	नद्यांतील साचलेला गाळ काढून नद्यांची क्षमता पुर्ववत करण्याबाबत तसेच नदी खोऱ्यातील तीव्र उतारावरील मातीची धूप थांबविण्याकरीता शासन निर्णय क्र.नदिगा २०२२/प्र.क्र. (२९९/२०२२) सिं.व्य.(म) दि.२५.०७.२०२३ अन्वये धोरण निश्चित केले आहे. त्यानुसार पुढील कार्यवाही करण्यात यावी.	जलसंपदा विभाग / मृद व जलसंधारण विभाग / वन विभाग
ii)	नदी खोऱ्यातील तीव्र उतारावरील मातीची धूप थांबविण्यासाठी मृद संधारणाच्या उपाययोजना करणे.			

अ.क्र.	शिफारस	स्विकृत / अस्विकृत / अंशतः स्विकृत	शिफारशीबाबत शासनाचे अभिप्राय	संबंधित विभाग/ यंत्रणा
iii)	खोऱ्यातील मातीच्या धुपीच्या तीव्रतेनुसार आणि प्रमाणानुसार छोटे छोटे पाणलोट क्षेत्र निर्धारित करून मर्यादीत क्षेत्रासाठी मृद आणि जल संधारणाच्या उपाययोजना करणे.			
iv)	वृक्षतोडीवर कायमस्वरूपी बंदी आणून हानी पोहोचलेल्या ठिकाणी जंगल विभागात (Degraded forest) पुनर्लागवड करणे.			
v)	दरडी आणि डोंगर कोसळण्याच्या घटना घडू नयेत यासाठी जैविक उपाययोजना करणे.			
vi)	नदी खोऱ्यामध्ये जैविक आणि अभियांत्रिकी उपाययोजना करून नदी आणि नाले यांच्या पत्रात पुन्हा गाळ माती येवू नये यासाठी उपाययोजना करणे.			
vii)	खोऱ्यातील जैवविविधतेचे मृद आणि जलसंधारणाच्या माध्यमातून संरक्षण करणे.			
(ई) नदीलगत असणारे महामार्ग व त्यावरील पुलांबाबत -:				
	वाशिष्ठी नदीलगत राष्ट्रीय महामार्ग ६६ (मुंबई -गोवा हायवे) याचे चौपदरीकरणाचे बांधकाम सद्यःस्थितीत मोठ्या प्रमाणावर चालू आहे. या बांधकामाच्या मातीचा भरावा व नदीवरील पुलांची बांधकामे याच्यामुळे पाण्याचा निचरा होण्यास अडथळा होऊन पाणी महामार्गाच्या दोन्ही बाजूला तुंबून राहते हे निदर्शनास आले आहे. तरी याबाबत संबंधित यंत्रणेने नदीची वहन क्षमता व अपेक्षित येणारा पूर याप्रमाणे पाण्याचा निचरा होणेसाठी पूल व मोरी बांधकामे तजवीज करणे अत्यावश्यक आहे. वास्तविक निळ्या आणि लाल रेषांची आखणी झाल्यानंतर कोणतीही नवीन बांधकामे करताना निरनिराळ्या खात्यांच्या समन्वयाने अशी बांधकामे होणे अपेक्षित आहे.	स्विकृत	जलसंपदा विभागाने नद्यांची पुरवठा आखणी करून त्याबाबतचे नकाशे संकेतस्थळावर अपलोड करावेत. तसेच संबंधित कार्यालयास याबाबत अवगत करून विभागाच्या मार्गदर्शक सुचनांचे पालन करणेबाबत कळवावे. याबाबत आवश्यक समन्वय साधण्यात यावा. राष्ट्रीय महामार्ग ६६ (मुंबई-गोवा हायवे) च्या चौपदरीकरणाच्या कामासंदर्भात समितीने दिलेल्या सूचनेनुसार आवश्यक कार्यवाही करावी.	सार्वजनिक बांधकाम विभाग/ ग्रामविकास विभाग / जलसंपदा विभाग / संबंधित जिल्हाधिकारी

अ.क्र.	शिफारस	स्विकृत / अस्विकृत / अंशतः स्विकृत	शिफारशीबाबत शासनाचे अभिप्राय	संबंधित विभाग/ यंत्रणा
(उ)	<p>याबाबत स्वतंत्र व विस्तृत अभ्यास होणे आवश्यक असून सर्व समावेशक एकात्मिक खोरे आराखडा व नियोजन करून स्थापत्य अभियांत्रिकी, भुवैज्ञानिक पर्यावरण तज्ञ यांचे पडताळणी व शिफारसीनुसारच कार्यक्रम हाती घेणे आवश्यक आहे.</p> <p>याबाबत जलशास्त्रीय अभ्यास करणे व पूर प्रतिबंधक उपाययोजना सुचविण्याबाबत CWPRS, Pune यांचेमार्फत संगणकीय मॉडेलद्वारे अभ्यास चालू असून त्यांचे शिफारशीनुसार दिर्घकालीन व कायमस्वरूपी उपाययोजनाबाबत शासनाने सकारात्मक विचार करणेबाबत शिफारस करण्यात येत आहे.</p>	स्विकृत	<p>दिनांक ०३.०८.२०२१ रोजी मंत्रिमंडळ समितीच्या बैठकीतील निर्देशानुसार महाड व चिपळूण शहरातील पूर नियंत्रणासाठी मॉडल स्टडीच्या आधारे पूर संरक्षक उपाययोजना करण्यासाठी CWPRS, Pune यांच्या अभ्यासाच्या अंतिम अहवालातील शिफारशीनुसार कार्यवाही करावी.</p>	जलसंपदा विभाग

(न. गौ. बसेर)
उप सचिव (सिंव्य), महाराष्ट्र शासन